

Македонски
центар за
меѓународна
соработка

ДОВЕРБАТА ВО ГРАЃАНСКОТО ОПШТЕСТВО

2008

СОДРЖИНА

Содржина 2

IV. Ставови за граѓанските организации 3

Граѓанските организации и политичките партии 3

Заклучоци 5

V. Познавање и мислење за граѓански организации во Македонија 6

Вовед 6

Познавање на граѓански организации 6

Ставови (позитивни/негативни) за граѓанските организации 10

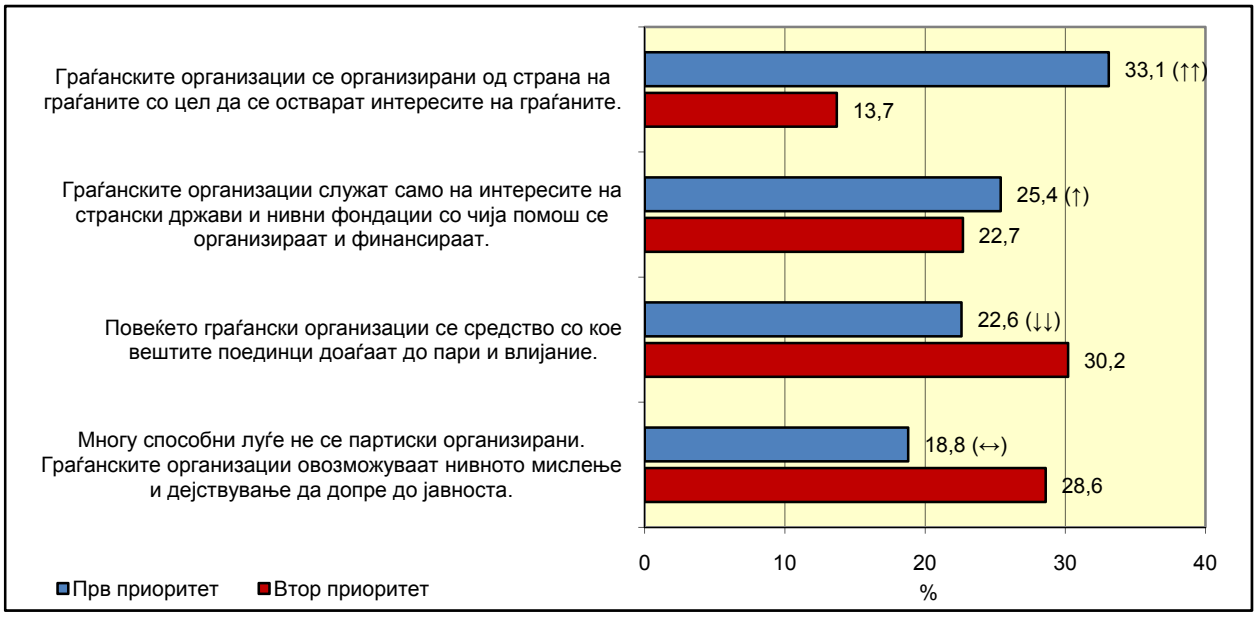
Познавање на личности од граѓанскиот сектор 11

Методологија и пристап 13

IV. СТАВОВИ ЗА ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Во оваа група прашања, испитаниците беа запрашани да одберат два од презентираните четири ставови, според сопствено приоритизирање. Одговорите се анализирани преку вкупните проценти (собрани износи за прв и втор приоритет за секое од прашањата/ставовите).

Графикон IV.1. Ставови за граѓанските организации

Има голема изедначеност меѓу ставовите – за сите четири става се изјасниле меѓу 47 % и 53 % од испитаниците. За разлика од минатата година, веќе не се мнозински (вкупно 48,0 %) мислењата дека повеќето граѓански организации се средство со кое вештите поединци доаѓаат до пари и влијание (25,4 %) и дека тие им служат на странски држави, со чија помош се организираат и финансираат.

Овој пат мнозински (вкупно 51,9 %) се мислењата дека граѓанските организации служат да се остварат интересите на граѓаните (33,1 %), односно дека многу способни луѓе не се партиски организирани и граѓанските организации овозможуваат нивното мислење да допре до јавноста (18,1 %). Ова е зголемување (за 9 %) кај овие два става, кои се позитивни за граѓанските организации, на сметка на негативните ставови (пад за 4 %).

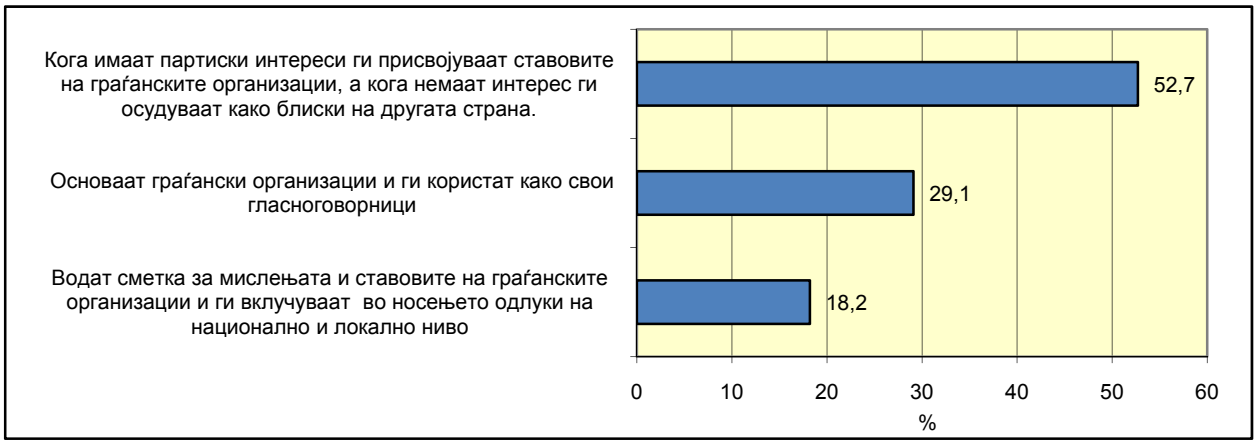
Тоа е делумно неконзистентно со падот на довербата во граѓанските организации во оваа година, но може да се толкува дека и покрај падот на општата доверба во граѓанските организации, има позитивна промена во мислењата за квалитетот на нивната работа.

Граѓанските организации и политичките партии

Мнозинството граѓани (52,7 %) сметаат дека политичките партии ги злоупотребуваат граѓанските организации, односно ги присвојуваат нивните ставови кога имаат партиски интерес, а кога немаат интерес – ги осудуваат како блиски на другата страна. Речиси 30% од испитаниците сметаат дека партиите основаат граѓански организации и ги користат како свои гласноговорници.

Мало малцинство (18,2 %) граѓани сметаат дека партиите водат сметка за ставовите на граѓанските организации, но и тоа е големо поместување од претходната година, кога такво мислење имале само 7,7 % од испитаниците.

Графикон IV.2. Политичките партии и нивните лидери:

Наспроти одговорите за поврзаноста на политичките партии и граѓанските организации, на директното прашање за идеолошка или партиска обоеност на граѓанските организации и натаму незначително малцинство граѓани сметаат дека има таква поврзаност.

Нешто повеќе граѓани од минатата година, можеле да наведат конкретна организација за која сметаат дека е поврзана со некоја политичка партија (околу 25 % наспроти 20 % во 2007 година), но и натаму процентот за поединечните организации е незначителен (5,1 % во максималниот случај, а под 1,3 % за сите организации надвор од првите три на листата).

Табела IV.1. Наведете организации зад кои стојат одредени политички партии и/или нивните лидери и ги користат како свои гласноговорници:

Организација	%
Мост	5,1
ФИООМ	4,8
Транспарентност	4,2
ССУКМ	1,3
МЦМС	1,2
СОЖМ	1,0
ХКЧП	1,0
Разбуди се	0,7
АДИ	0,6
Светлина	0,5
Синдикат	0,5
Други	4,8
Без одговор	74,4

Заклучоци

За интересите на граѓаните

Мнозинство од граѓаните во Македонија веруваат дека граѓанските организации се за остварување на интересите на граѓаните и можност нивното мислење и дејствување да допре до јавноста. Ставовите дека граѓанските организации се средство со кое вешти поединци доаѓаат до пари и влијание и/или им служат само на интересите на странски држави и на нивните фондации се во малцинство.

Спротивно од минатата година, разликата на позитивните и негативните два става сега е 3,9 %, што е значително подобрување од ланските -9,6 % разлика (или вкупна позитивна промена од 13,5 %), иако во истиот овој период е намалена општата доверба во граѓанските организации.

Граѓанските организации се непартиски, но злоупотребувани од партиите

Испитаниците се изјасниле дека граѓанските организации се злоупотребени (81,8 %) од политичките партии или од нивните лидери, што е значително зголемување (околу 10 %) во однос на минатата година и е во согласност со намалената општа доверба во граѓанските организации.

Сепак, мало малцинство (околу 25 %) од нив можеле да наведат конкретна граѓанска организација зад која сметаат дека стои политичка партија (во сите поединечни случаи, тој процент е незначителен - помал од 5,1 %).

Ова може да говори за стереотип за поврзаноста меѓу политичките партии и граѓанските организации, кој не е поткрепен со конкретни аргументи.

V. ПОЗНАВАЊЕ И МИСЛЕЊЕ ЗА ГРАЃАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ ВО МАКЕДОНИЈА

Вовед

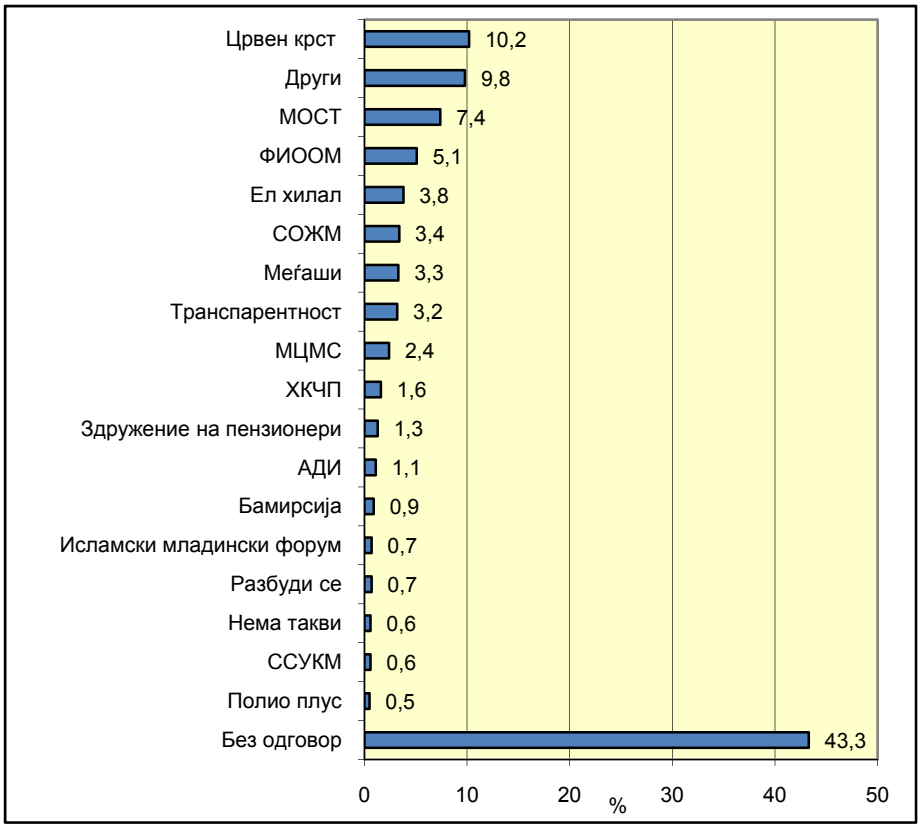
Истражувањето ги опфати познавањето и ставовите за конкретни граѓански организации и личности од граѓанскиот сектор.

Покрај општото познавање на граѓанските организации, испитувано е и познавањето на граѓански организации кои работат во конкретни области.

Познавање на граѓански организации

Испитаниците се запрашани да наведат успешни организации без да се потсетуваат или да им се даваат примери.

Графикон V.1. Успешни граѓански организации

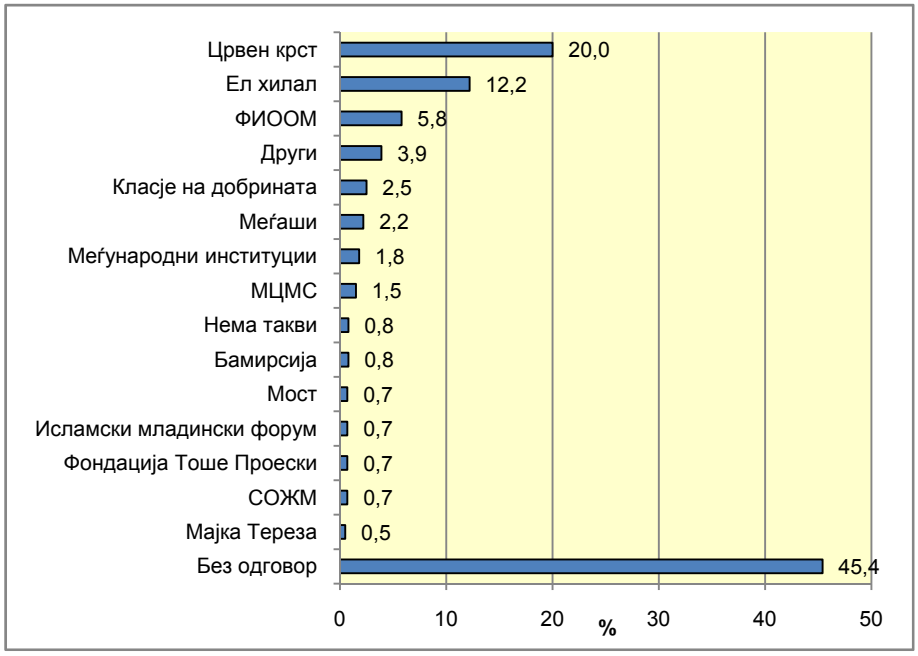

Мнозинство од граѓаните (56,1%) знаат да наведат успешна граѓанска организација, 43,3% не знаат, а само 0,6% сметаат дека нема такви.

Познавањето на граѓански организации кои работат во борба против сиромаштијата, развој на граѓанското општество, борба против корупцијата и развој на мали и средни претпријатија, економски развој и вработување е истражувано барајќи од испитаниците да наведат конкретни организации без да се потсетуваат или да им се даваат примери.

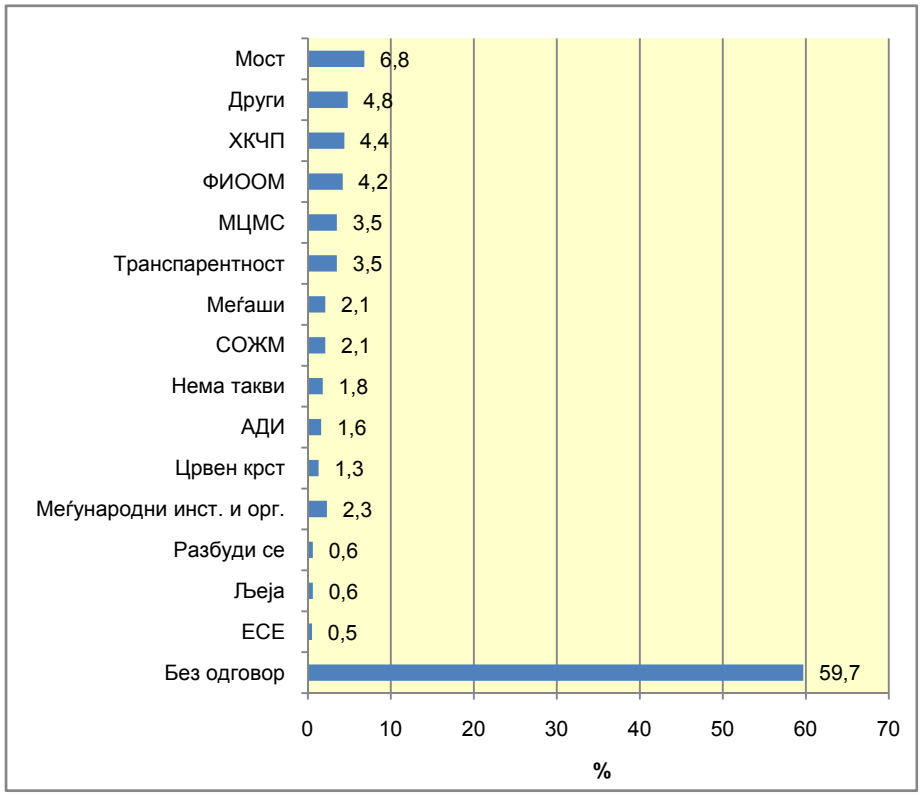
Познавањето на организации кои работат во овие области е различно, при што релативно подобро е познавањето на организациите кои работат во борба против сиромаштијата, следуваат организациите кои работат на јакнење на граѓанското општество, па оние кои работат на борба против корупцијата и најмалку познати се оние кои работат на полето на развој на мали и средни претпријатија, економски развој и вработување.

Графикон V.2. Препознаени граѓански организации кои придонесуваат во борбата против сиромаштијата

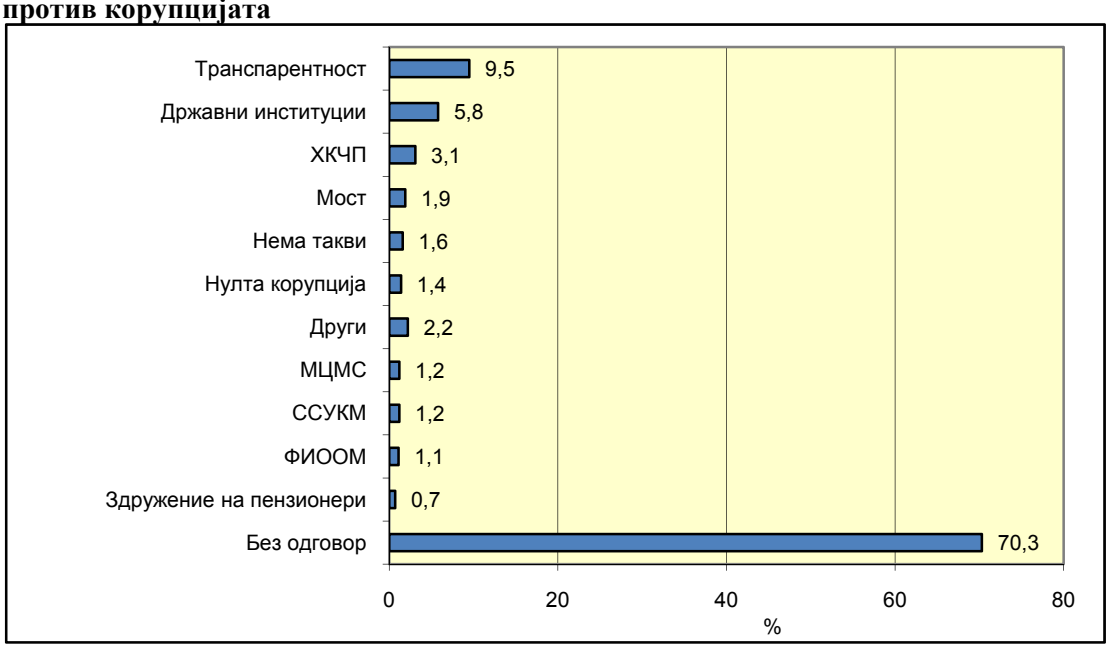
Мнозинство од граѓаните знаат да наведат организација која работи на полето на сиромаштијата. Во однос на претходните години се јавува тренд на намалување на бројот на граѓани кои не знаат да наведат ниту една граѓанска организација која работи на полето на сиромаштијата од 62,2% во 2006, на 48,5% во 2007 и 45,4% во 2008 година. Исто така листата е збогатена со нови организации односно се споменуваат повеќе организации во однос на претходните години.

Графикон V.3. Препознаени граѓански организации кои придонесуваат во развојот на граѓанското општество

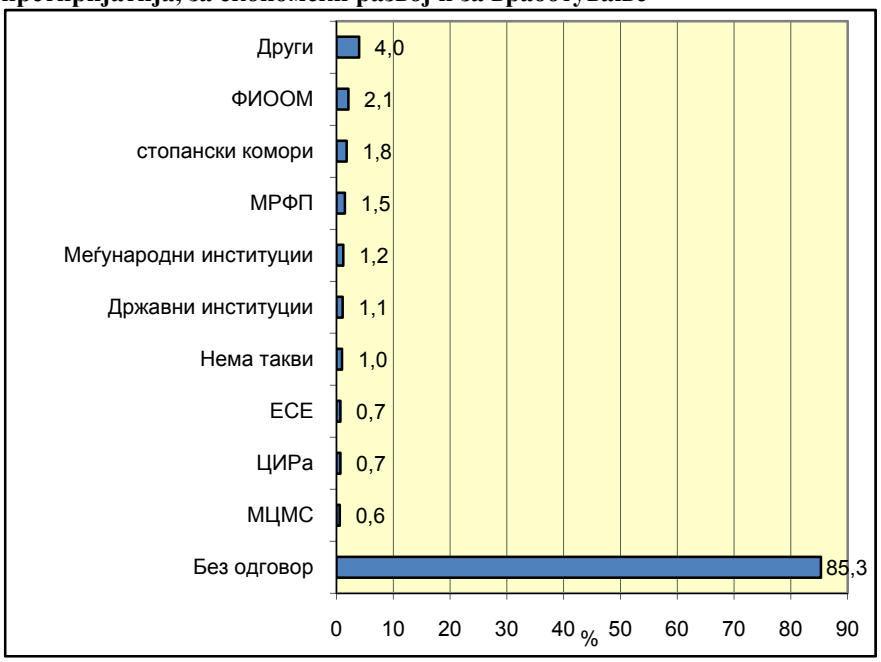
Меѓу организациите кои работат на јакнење на граѓанското општество во однос на претходните години испитаниците наведуваат поголем број на организации. И тука има тренд на намалување на бројот на граѓани кои не знаат да наведат ниту една организација која работи на полето на јакнење на граѓанското општество од 70,9% во 2006, на 63,5% во 2007 и 59,7% во 2008.

Графикон V.4. Препознаени граѓански организации кои придонесуваат во борбата против корупцијата

Мало малцинство од граѓаните знае да наведе граѓанска организација која работи на полето на борба против корупцијата. Сепак има зголемување на познавачите во однос на претходната година од 12,7% на 22,3%.

Графикон V.5. Препознаени граѓански организации кои придонесуваат за развој на мали и средни претпријатија, за економски развој и за вработување

Големо мнозинство од граѓаните не знае да наведе организација која придонесува за развој на мали и средни претпријатија, економски развој и вработување. Сепак има зголемување на оние кои навеле ваква организација во споредба со претходната година од 6,9% на 11,4%.

Испитаниците беа запрашани за довербата во граѓанските организации по сектори.

Табела V.1. Доверба во граѓански организации според сектори

Организација	Има	Нема
Демократија, човекови права и владеење на правото	46,7	53,3
Деца, млади и студенти	65,2	34,8
Жени и родови прашања	61,0	39,1
Животна средина и природа (екологија)	58,5	41,5
Лица со посебни потреби	65,5	34,4
Култура	53,5	46,5
Рурален развој (вкл.земјоделци, фармери)	45,2	54,7
Спорт, хоби и рекреација	55,3	44,7
Социјална грижа (хуманитарни)	54,6	45,3
Струкови здруженија	46,2	53,8

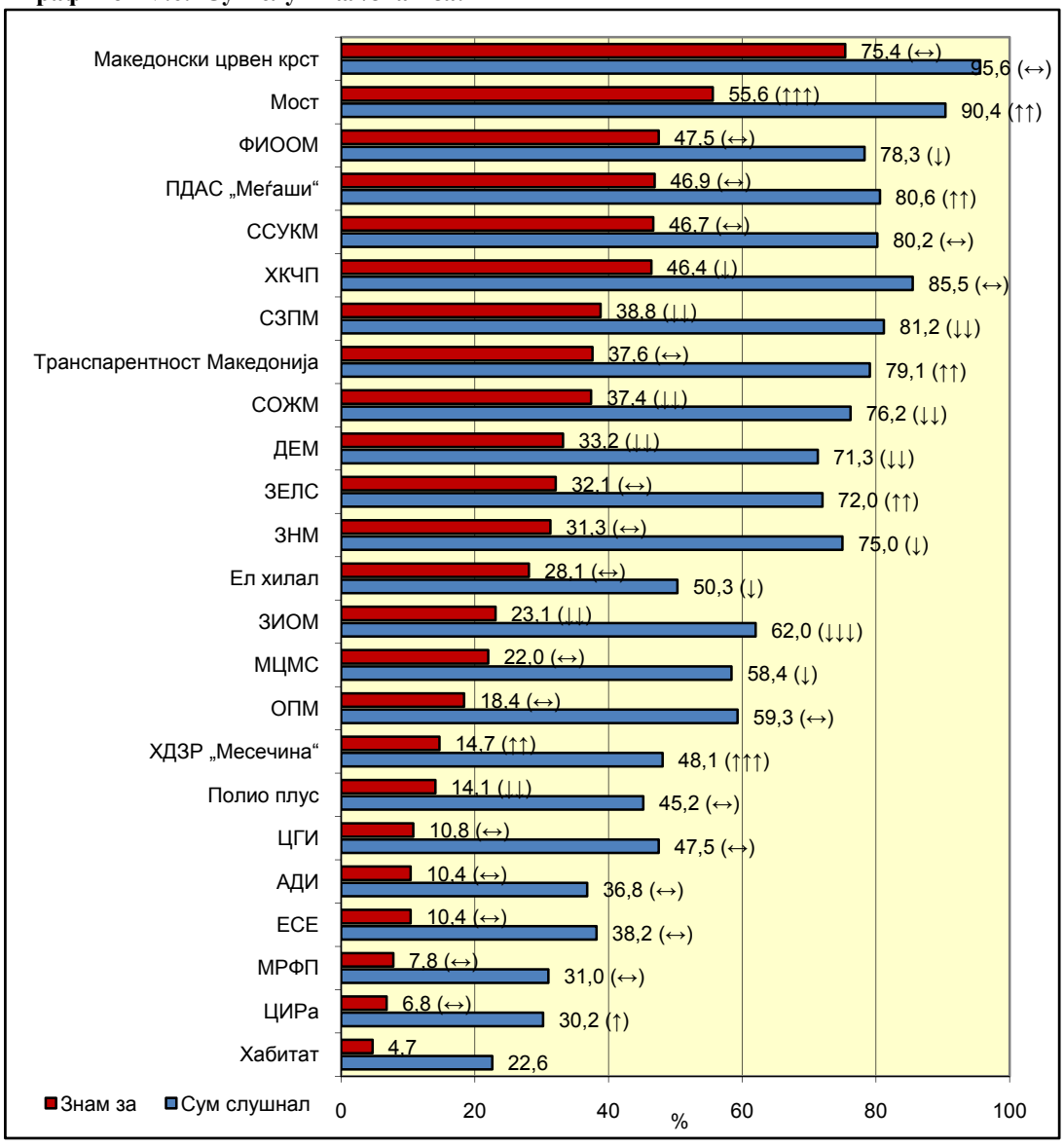
Организациите за лица со посебни потреби и за деца, млади и студенти се со највисока доверба кај граѓаните.

Познавањето на граѓанските организации е испитувано и со потсетување за листа од 24 организации.

Испитувана е општата информираност (слушнале) и познавањето (знаат).

Граѓаните покажуваат различна општа информираност и познавање на различни организации.

Графикон V.6. Сум слушнал/знам за:

Одејќи од општа информираност (слушнале) кон познавачи (знаат) за секоја од организациите бројот значајно опаѓа, односно за повеќето истиот се преполовува или многукратно опаѓа. Лицата со повисоко образование, младите, вработените во јавниот сектор, учениците и студентите и оние кои живеат во градовите се подобри познавачи од другите за повеќето организации. Кај одредени граѓански организации влијание има и етничката припадност, па тие се препознавани значително повеќе од една етничка група во однос на другите.

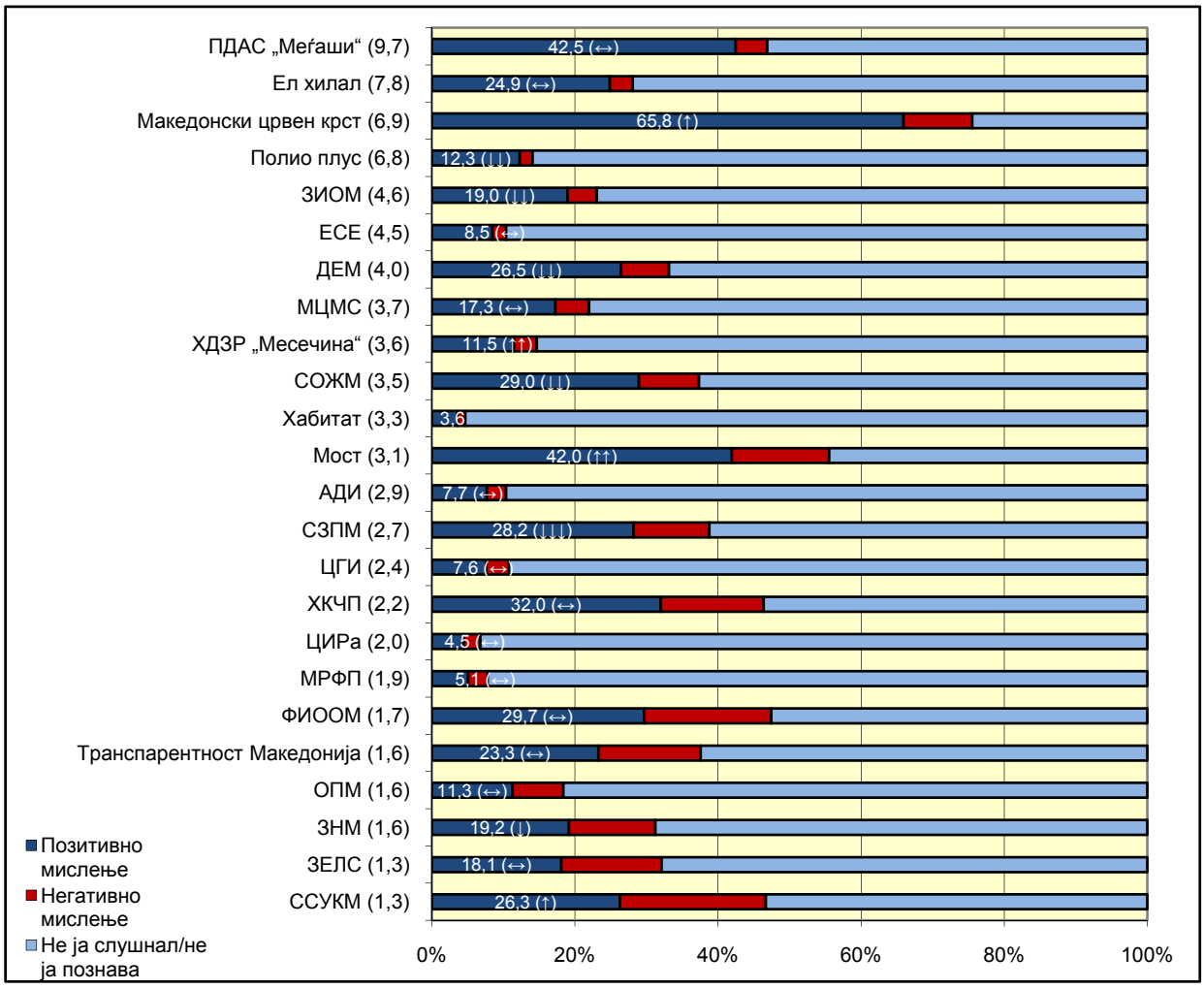
По поединечни организации има промени во однос на претходната година. Се јавува голем пад на информираноста и умерен пад на познавањето за ЗИОМ (пад од 10,6, односно 6,3 процентни поени), умерен пад на информираноста и познавањето за ДЕМ, СОЖМ и СЗПМ и умерен пад на познавањето за Полио плус. Намалувањето на информираноста и познавањето се поголеми во споредба со минатогодишното истражување кога се констатирани само мали промени (главно под 5 процентни поени). Зголемување се забележува кај Мост каде има големо зголемување на познавањето и умерено зголемување на информираноста (12,3 односно 9,6 процентни поени), потоа кај ХДЗР Месечина со големо зголемување на информираноста и умерено на познавачите (13,6 односно 6,9 процентни поени) и кај ЗЕЛС, Меѓаши и Транспарентност Македонија со умерено зголемување на информираноста.

Ставови (позитивни/негативни) за граѓанските организации

Од познавачите на секоја од листата на 24 организации е побарано да одговорат дали имаат позитивен или негативен став за соодветната организација.

Позитивните ставови за граѓанските организации се многукратно почести во однос на негативните. Појавата на негативни ставови за конкретни организации главно е кај незначително малцинство (до 10%). За 8 (1/3) од посочените 24 организации негативните ставови се над 10% (од 1,6 до 20,4%) што претставува мало малцинство од испитаниците.

Графикон V.7. Однос на позитивни наспроти негативни ставови за одредени граѓански организации

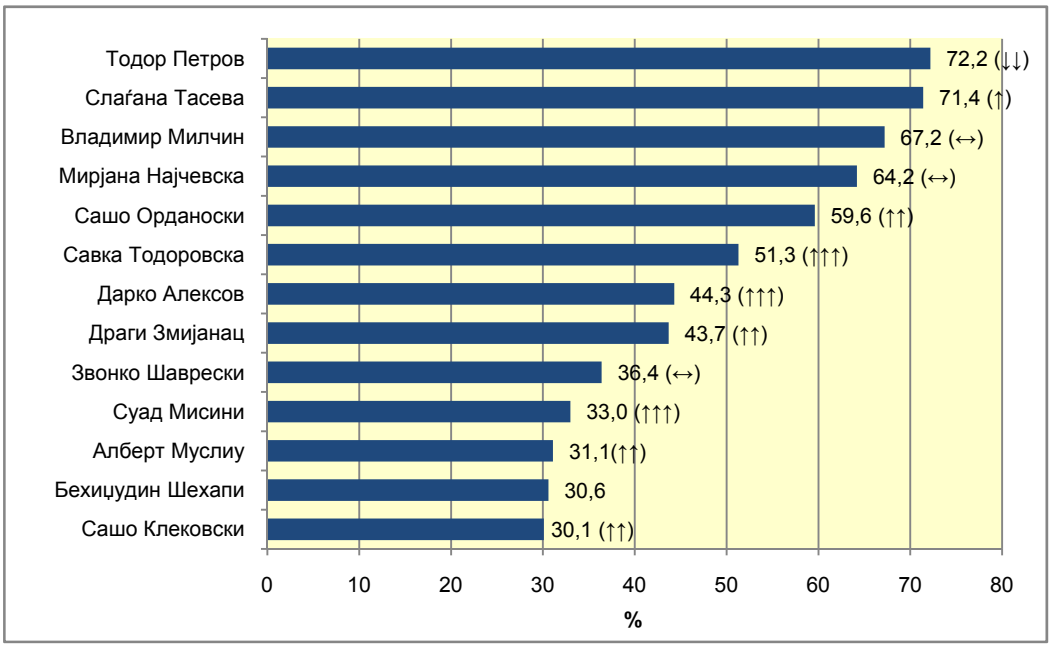

Во јавноста преовладува позитивното мислење за сите испитувани граѓански организации. Односот на позитивни спрема негативни ставови е позитивен за сите организации кои биле вклучени во истражувањето, односно на секој испитаник со негативен став доаѓа минимум 1,3 испитаници со позитивен став (за најниско рангираните организации) до максимум 9,7 испитаници со позитивен став (за највисоко рангираната организација). Во однос на претходната година има мали промени на односот на позитивни и негативни ставови кај повеќето организации. Исклучок со поголеми промени се: ПДАС Меѓаши со намалување на односот од 23,8 на 9,7, Полио плус со намалување од 11,6 на 6,8 и Ел Хилал со зголемување од 4,4 на 7,8. Средниот однос за групата организации во однос на претходната година бележи намалување од 4,4 на 3,5.

Познавање на личности од граѓанскиот сектор

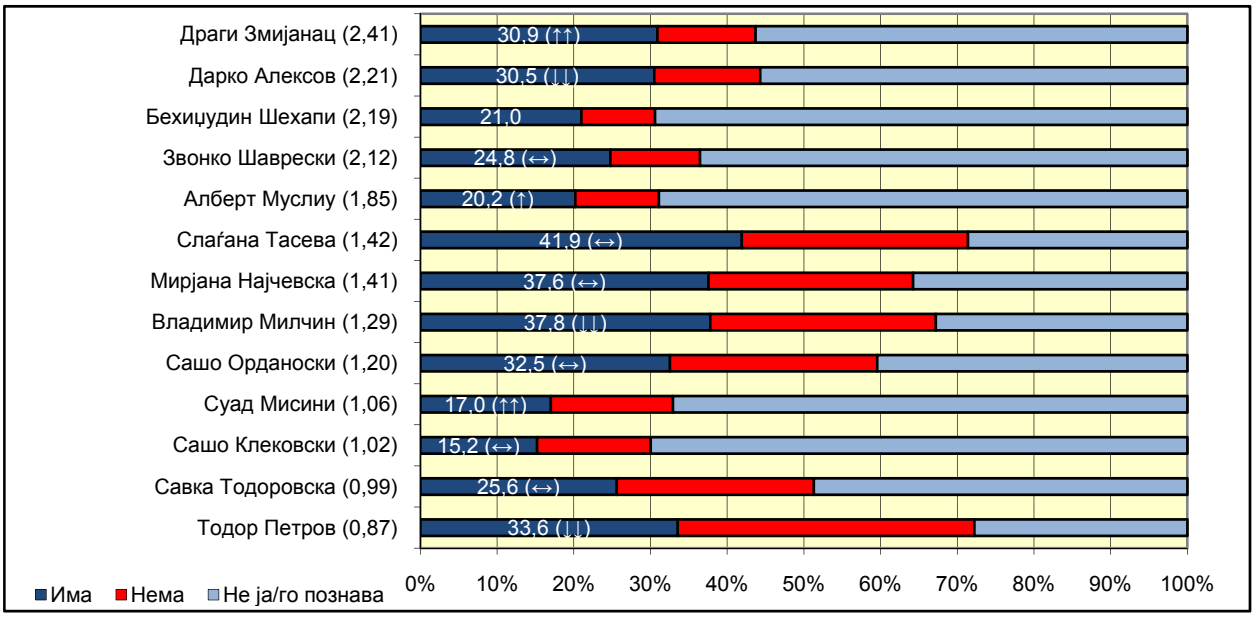
Истражувањето на познавањето на личности од граѓанскиот сектор е направено на принцип на препознавање од понудена листа од 14 личности заедно со нивни фотографии.

Графикон V.8. Препознавање личности од граѓанскиот сектор

Повеќе од половина од понудените личности (8, односно 57%) се препознаени од малцинство граѓани.

Графикон V.9. Однос доверба спрема недоверба за личности од граѓанскиот сектор

Односот на довербата наспрема недовербата е позитивен за повеќето вклучени личности што значи бројот на оние кои имаат доверба во однос на тие кои немаат е поголем. Сепак односот доверба/недоверба за сите личности е доста понизок од односот на позитивни/негативни мислења на организациите кои тие ги предводат. Средниот однос за личностите е на истото ниво како и претходната година и изнесува 1,5.

Заклучоци

Мнозинство граѓани знаат успешни граѓански организации, а споредено со претходно знаат и повеќе за организации кои работат во конкретни области

Мнозинство од граѓаните (56,1%) навеле граѓански организации кои ги сметаат за успешни.

Познавањето на граѓанските организации е подобрено во сите испитувани области во споредба со 2007 година: борба против корупцијата за 9,6 процентни поени, развој на мали и средни претпријатија за 4,5, граѓанско општество за 3,8 и борба против сиромаштија за 3,1 процентни поени.

Познавањето на организациите кои работат на борба против сиромаштијата е подобро во однос на другите области

Единствено за организациите кои работат на полето на борба против сиромаштијата мнозинството од граѓаните (54,6%) знаат да наведат конкретна организација. Во сите други испитувани области (граѓанско општество, борба против корупција и развој на мали и средни претпријатија) мнозинството граѓани не се запознаени со конкретни организации.

Довербата се зголемува кога се оди општо (граѓански оранизации) кон поконкретно (потсектори на граѓански организации)

Општата доверба во граѓанските организации е 41,7%, но кога од испитаниците е побарано да се изјаснат за организациите од 10 конкретни подсектори довербата е значително повисока (односно 55,17%).

Образованието, возраста и економскиот статус имаат влијание врз познавањето на граѓанските организации

Лицата со повисоко образование, помладите, вработените во јавниот сектор и учениците и студентите се подобри познавачи на понудената листа на граѓански организации. Исто така тие кои што живеат во градовите се подобри познавачи во однос на тие кои живеат во село. Кај некои организации влијание има и етничката припадност.

Јавноста има позитивно мислење за граѓанските организации иако има помалку доверба во нивните лидери

Позитивното мислење за граѓанските организации преовладува кај јавноста. Негативно мислење се јавува кај мало малцинство од граѓаните.

Лидерите на граѓанските организации исто така имаат позитивни коефициенти на доверба, но тие се пониски од коефициентите на позитивно мислење на соодветните организации.

Односот на позитивно/негативно мислење за граѓанските организации е во благо опаѓање во однос на претходната година (од 4,4 на 3,5).

Негативните мислења за конкретните граѓански организации бележат релативно зголемување во однос на позитивните.

МЕТОДОЛОГИЈА И ПРИСТАП

Истражувањето е спроведено со усна анкета во домаќинствата во октомври 2008 година на репрезентативен примерок од 1.600 испитаници од страна на Институтот за социолошки и правно-политички истражувања (ИСППИ). Истото ќе биде објавено во три посебни дела и тоа: *Доверба и довербата во институциите; Толеранција и Доверба и ставови за граѓанското општество со познавање и ставови за граѓанските организации*.

Прашалник

Прашалниците за анкетата се оние употребени во 2006 и 2007 година, изменети врз основа на искуствата од првите две анкети. Прашањата се подготвени од авторите и од проектниот тим на МЦМС, во соработка со експерти од ИСППИ.

За исполнување на целите на истражувањето, со прашалникот беа опфатени следните варијабли:

- Доверба на граѓаните во институциите од јавниот (државниот), деловниот (приватниот) и граѓанскиот сектор;
- Ставови за граѓанското општество;
- Информираност за граѓанските организации и нивните активности;
- Толеранција;
- Социодемографски карактеристики.

Примерок

Анкетата беше спроведена во октомври 2008 година на репрезентативен примерок од 1.600 испитаници. Популацискатa рамка на примерокот беше население постаро од 18 години, а критериуми за репрезентативност беа: пол, етничка припадност, возраст, место на живеење и региони.

Од 1.600 испитаници, 49,5 % беа жени, а 50,5 % мажи, во однос на етничката застапеност Македонците беа застапени со 64,1 %, а Албанците со 24,4 %, другите етнички групи беа застапени со 11,5 %. Во однос на местото на живеење, селската популација беше застапена со 39,6 %, додека градската со 60,5 % (град Скопје, со 21,9 %).

Обработка и прикажување на резултатите

Собраните податоци се обработени со честота и пропорција на одговорите. Податоците се со веројатност на точност од 95 % и со грешка од +/- 5 %. Резултатите се прикажани во графикони на ниво на целиот примерок. Покрај графиконите, податоците се прикажани и во бројки. Покрај бројките е прикажан трендот во однос на претходната година, за оние податоци кои се споредливи со истражувањето од 2007 година. Легендата на симболите е следна:

↔	без или незначителни промени	Без или незначителни промени = 0 – 3 % Мали промени = 3,01 – 5 % Умерени промени = 5,01 –10 % Големи промени = над 10 %
↑	мало зголемување	
↓	мало опаѓање	
↑↑	умерено зголемување	
↓↓	умерено опаѓање	
↑↑↑	големо зголемување	
↓↓↓	големо опаѓање	

Незначително малцинство се употребува за одговори помалку од 10 % од примерокот, мало малцинство за 11 % до 30 %, малцинство за 30 % до 50 %, мнозинство за 51 % до 70 %, и големо мнозинство за повеќе од 70 %.

Работна група

МЦМС вклучи неколку свои соработници во сите фази на истражувањето: Сашо Клековски, прв извршен директор, Александар Кржаловски, извршен директор, Сунчица Саздовска, раководител на Одделението за граѓанско општество, Гонце Јаковлеска, соработник за односи со јавноста и Даниела Стојанова, соработник на проекти.